Граѓанските организации – грантисти на програмата „Цивика мобилитас“, ги формулираа и доставија своите предлози до кандидатите на локалните избори 2025 . Предлозите се насочени кон **подобрување на транспарентноста, отчетноста, граѓанското учество, квалитетот на јавните услуги на локално ниво, како и обезбедување финансирање на граѓанските организации**
.

Секој од овие аспекти е детално прикажан подолу, со конкретни предлози и препораки кои произлегуваат од искуството на организациите во локалните заедници.

1) Граѓанско учество

Најголемиот дел од предлозите бараат посистематско вклучување на граѓаните во одлучувањето: редовни јавни расправи уште во рана фаза (нацрти на документи),

квартални форуми по населби, функционални совети (младински, за култура, за безбедност), анкети/онлајн консултации и јасни процедури за одговор на поднесени иницијативи. Се потенцира потребата општините однапред да објавуваат планови и рокови за консултации, со резиме на примени мислења и образложение што е прифатено.

2) Јавни и социјални услуги

Организациите бараат подостапни и интегрирани услуги за ранливи групи: локални социјални центри и „едно шалтерски“ пристап, услуги во заедницата (домашна нега, дневни центри), здравствени медијатори и мобилни тимови, подобра координација со центри за социјална работа и училиштата. Честа порака е да се обезбедат мали, но стабилни општински буџетски линии за овие услуги и транспарентни критериуми за нивно доделување/договарање.

3) Култура, млади и спорт

Се бараат отворени простори за младите и културата (младински/културни центри, клуб-програми, микро-грантови за локални иницијативи). Предлозите ја нагласуваат важноста на континуитет (програми преку цела година, не само „проекти“) и заедничко планирање со младински организации, спортски клубови и културната сцена. Се споменуваат и безбедни, пристапни локации и навремени јавни повици.

4) Транспарентност и отчетност

Значаен број предлози се однесуваат на отворени податоци: објавување читливи буџети, евиденција на јавни набавки (со едноставни визуелизации), објавени договори и извештаи за реализација, регистри на донатори/приматели, како и годишни општински извештаи „што постигнавме/што не и зошто“. Се бараат и јасни правила за спречување судир на интереси и обврзувачки рокови за одговор на барања за информации.

5) Финансирање на ГО и поддршка за локални иницијативи

Организациите инсистираат на транспарентни, предвидливи општински повици со јасни критериуми, бодирање и објавени резултати; повеќегодишна институционална поддршка за најрелевантните услуги; менторска и техничка помош (буџетирање, мониторинг); и мали брзи фондови за граѓански акции со едноставна апликација и отчет.

6) Животна средина и клима

Предлозите опфаќаат управување со отпад (селекција, рециклирање, пунктови, едукација), зеленило и микро-паркови, локални акции за чистење, јавни мерни места за квалитет на воздух, и зелени јавни набавки. Се истакнува потребата од партнерства со училишта и заедницата, како и кампањи со мерливи резултати.

7) Инфраструктура и сообраќај

Акцентот е на безбедни пешачки и велосипедски рути, подобар јавен превоз, уреден паркинг, улично осветлување и уредување на јавни површини. Повеќе предлози бараат урбанистичко планирање со јавни визуелизации и „тестирање“ решенија (пилоти за затворање улици за пешаци, временски паркинг зони).

8) Маргинализирани групи и недискриминација

Се бараат насочени мерки за Роми, лица со попреченост, ЛГБТИ лица и други ранливи групи: пристапност на објекти/услуги, медијација со институции, правна помош и антидискриминациски практики во училиштата и локалната администрација. Клучен елемент е кадровска едукација и назначени контакт-точки.

9) Образование и здравство

На локално ниво се предлагаат програми за превенција, психосоцијална поддршка во училиштата, здравствена едукација, подобрување на училишната инфраструктура и соработка меѓу училиштата, центрите за социјална работа и локалните НВО.

10) Родова еднаквост и заштита од насилство

Предлозите вклучуваат локални механизми за превенција и поддршка (совети, протоколи, засолништа/упатни механизми), мерки за менструална хигиена во училиштата и програми за економско зајакнување на жени, вклучително и самохрани родители. Се бара континуирана координација со централни институции и фондови.

11) Дигитализација и отворени податоци

Се предлагаат онлајн услуги (е-барања, е-консултации, е-пријави), јавни панели со отворени податоци (буџет, набавки, субвенции) и едноставни платформи за следење на реализирани ветувања и проекти.

12) Партнерства и локални тела

Повеќе предлози бараат формализирани работни групи, меморандуми со институции, и редовни координациски средби со училишта, здравство, јавни претпријатија и бизнис сектор, за да се избегне дуплирање и да се забрза реализацијата.